

ДЖАК ФИНИ ЗА БЕЗСЛЕДНО ИЗЧЕЗНАЛИТЕ

Превод от английски: [Неизвестен], 1967

chitanka.info

Влезте там като в обикновено туристическо бюро — каза ми непознатият в бара. — Задайте няколко обичайни въпроса; заприказвайте за замисленото от вас пътуване, за отпуската си, за нещо от този род. След това намекнете за проспекта, но в никакъв случай не говорете направо за него: почакайте да ви го покаже сам. А ако не го покаже, забравете за това. Ако успеете. Защото все едно никога няма да го видите: не сте подходящ и толкова. А ако попитате за него, той само ще погледне така, сякаш не знае за какво говорите.

Повтарях си всичко това на ум, но в онова, което изглежда възможно нощем, на халба бира, трудно може да се повярва във влажен, дъждовен ден, и аз се чувствавах глупаво, докато търсех между витрините на магазините номера на къщата, който бях запомнил добре. Беше около обед, на 42-ра Западна улица в Нюйорк, беше дъждовно и ветровито. Както почти всички наоколо аз вървах в топло палто, като придържах шапката си с ръка, навел глава срещу полегатия дъжд, и светът беше реален и отвратителен, и всичко беше безнадеждно.

Все пак аз не можех да не си мисля: кой съм аз, че да видя проспекта, ако той изобщо съществува. Името ви? — казах си аз, сякаш вече бяха започнали да ме разпитват. — Казвам се Чарли Юъл и съм касиер в банка. Работата не ми харесва; получавам малко и никога не ще получавам повече. В Нюйорк живея повече от три години и имам малко приятели. Що за идиотщина — аз общо взето нямам какво да кажа. Гледам повече филми, отколкото ми се иска, твърде много чета и ми е дотегнало да се храня сам по ресторантите. Имам най-обикновени способности, мисли и външност. Това е всичко; задоволява ли ви?

Но ето че намерих сградата в квартал 200 — старо, псевдомодернистично административно здание, остаряло и уморено — то не иска да си признае това, но не може и да го скрие. В Нюйорк на запад от Петото авеню има много такива сгради.

Аз се промъкнах през стъклената врата в медна рамка и влязох в малък коридор, постлан с плочки от онези, които изглеждат вечно мръсни, макар и да бяха току-що измити. Зелените стени бяха грапави от кръпките по старата мазилка. В хромирана рамка висеше справочник — четливи букви от бях целулоид на кадифяночер фон.

Имаше двадесет и няколко имена и „Акме. Туристическо бюро“ се оказа второ в списъка между „А-1 Мимео“ и „Аякс — всичко за фокусниците“. Аз натиснах копчето до вратата на старомодния асансьор с открита решетка и някъде далеч горе се разнесе звън. Последва дълга пауза, след това нещо изтрака, тежките вериги задрънчаха и се спуснаха бавно към мен, а аз едва не се обърнах и не избягах — това беше безумие. Но горе кантората на бюро Акме нямаше нищо общо с атмосферата на сградата. Отворих вратата с кристално стъкло и влязох. Голямата, чиста квадратна стая бе заляна с флуоресцентна светлина. До големите двойни прозорци зад гишето стоеше човек, който говореше по телефона. Той ме погледна, кимна с глава и аз усетих как сърцето ми се разтуптя: той досущ отговаряше на описанието.

— Да, Обединени въздушни линии — говореше той в телефонната слушалка. — Излитане... — Той погледна разписанието под стъклото на писалището. — Излитане в 7,03, но аз ви съветвам да дойдете 40 минути по-рано.

Аз чаках, подпрян на гишето, и се оглеждах; да, човекът е същият и все пак това е най-обикновено туристическо бюро: големи ярки афиши по стените, металически етажерки с проспекти, печатни разписания под стъклото на гишето. Това значи било помислих си аз, и отново се почувствувах глупак.

— С какво мога да ви бъда полезен? — Високият посивял мъж зад бюрото беше оставил телефонната слушалка и ми се усмихваше, а аз изведнъж започнах силно да нервнича.

— Вижте какво... — Аз разкопчавах палтото си, за да спечеля време, после изведнъж го погледнах и казах: — Бих искал... да се махна оттук.

„Много бързаш, глупако — казах си аз. — По-полека!“ Почти със страх следях какво впечатление са му направили моите думи, но на него дори окото му не трепна.

— Какво пък, има много места, където може да се отиде — вежливо забеляза той, като извади от писалището тясна, дълга рекламна брошура и я сложи пред мен. „Пътувайте със самолет за Буенос Айрес, за Другия свят!“ — гласяха двата реда светлозелени букви на корицата.

Запрелиствах брошурата — достатъчно дълго, за да спазя приличието. Там имаше голям сребрист самолет над нощно пристанище, луна, която се отразяваше във водата, планини на заден план. После поклатих глава. Страхувах се да говоря, да не би да кажа нещо не на място.

— Може би някое по-тихо място? — той извади друга реклама; дебели стари стволове, осветени от коси слънчеви лъчи, се издигаха високо нагоре. „Девствените лесове на Мен, железопътната линия Бостон-Мен“. — Или това — той сложи на масата трета брошура. — Бермудските острови, там сега е хубаво. — На нея пишеше: „Бермудските острови. Старият свят в Новия“.

Реших да рискувам.

— Не — казах аз и поклатих глава. — Всъщност аз търся постоянно място. Ново място, където бих могъл да се заселя и да живея. — Погледнах го право в очите. — До края на живота си. — Тук нервите ми не издържаха и аз направих опит да си измисля път за отстъпление.

Но той само приятно се усмихна и каза:

— Мисля, че можем да ви помогнем. — Той се надвеси над гишетото, подпря се на подставката и събра длани; цялата му поза говореше, че той може да ми отдели толкова време, колкото поискам.

— Какво търсите вие? Какво искате?

Поех си дъх и казах:

— Да се избавя.

— От какво?

— Ами... — запънах се, тъй като никога досега не го бях изразявал с думи. — Може би от Нюйорк. И от градовете изобщо. От тревогата. И страха. И от това, за което чета във вестниците. От самотата. — Сега вече не можех да се спра: знаех, че говоря излишни неща, но думите се лееха сами. — От това, че никога не върша онова, което бих искал, и от нищо не получавам особено удоволствие. От необходимостта да продавам живота си, за да живея. От самия живот — поне от този, който водя сега. — Погледнах го право в очите и завърших тихо: — От целия свят.

Той ме разглеждаше открито, вираше се в лицето ми, без да си дава вид, че е зает с нещо друго, и аз знаех, че сега ще поклати глава и ще каже: „Мистър, по-добре е да отидете на лекар“. Но той не го каза.

Продължаваше да ме гледа и сега изучаваше челото ми. Той беше снажен мъж с късо подстригана, къдрава прошарена коса, с твърде умно, много добродушно сбръчкано лице; беше такъв, каквито трябва да изглеждат свещениците, каквито трябва да изглеждат всички бащи.

Той премести погледа си, за да надникне в очите ми и още по-навътре; разгледа устата ми, брадата, линията на челюстта и аз изведнъж разбрах, че той без никакво усилие ще научи за мен много повече, отколкото зная самият аз. Внезапно той се усмихна, облегна се на гишето и започна леко на поглажда едната си ръка с другата.

— Обичате ли хората? Кажете истината, защото ще разбере, ако премълчите нещо.

— Да. Но ми е трудно да се държа свободно с тях, да си остана такъв, какъвто съм, и да се сприятеля с някого.

Той сериозно кимна в знак на съгласие.

— Можете ли да кажете, че сте напълно порядъчен човек?

— Вероятно. Така мисля — аз свих рамене.

— Защо?

Усмихнах се накриво: трудно ми беше да отговоря.

— Ами поне когато не съм такъв, обикновено съжалявам за това...

На лицето му се изписа задоволство и той помисли минута-две. После се усмихна — малко извинително, като че ли се готвеше да каже не дотам сполучлива шега.

— Знаете ли — небрежно подхвърля той, — понякога при нас идват хора, на които е нужно почти същото като на вас. Така че ние просто за развлечение...

Дъхът ми секна. Бяха ми казали, че точно така ще отговори, ако реши, че съм подходящ.

— ... съчинихме един проспект. Дори го отпечатахме. Просто за развлечение, нали разбирате. И за случайни клиенти като вас. Така че може да го разгледате, стига да ви интересува. Не бихме желали това да стане широко известно.

Едва имах сили да прошепна: „Интересува ме“.

Той поразрови отдолу, измъкна тясна, дълга книжка, по форма и размер като всички останали, и я хлъзна по стъклото към мене.

Погледнах я и с върха на пръста си я приближих към себе си, като почти се боях да се докосна до нея. Корицата ѝ беше тъмносиня, с

цвета на нощно небе, а на горния край имаше бял надпис: „Посетете очарователната Верна!“ Синята корица беше обсипана с бели точки — звезди, а в левия долен ъгъл имаше нарисувано кълбо — планета, наполовина обвита в облаци. Отдясно горе, точно под думата „Верна“ се виждаше звезда, по-голяма и по-ярка от другите; от нея излизаха лъчи като от звездичките на новогодишна картичка. В долния край на корицата се четеше следният надпис: „Романтичната Верна, където животът е такъв, какъвто трябва да бъде“. Стрелката до него показваше, че страницата трябва да се обърне.

Обърнах я. Проспектът беше същият като повечето такива проспекти; имаше илюстрации и текст, само че там не се говореше за Париж, Рим или Бахамските острови, а за Верна. Той беше напечатан просто знаменито; картините бяха като живи. Виждали ли сте някога цветни стереофотографии? Това приличаше на тях, само че беше по-хубаво, много по-хубаво. На една от илюстрациите се виждаше роса, която искреше по тревата, и тя изглеждаше влажна. На другата стволът на едно дърво сякаш изпъкваше върху страницата и чак беше странно да усещаш под пръстите си гладка хартия, а не грапава кора. Дребните лица на хората от третата картинка само дете не говореха; устните им бяха живи и влажни, очите блестяха, кожата беше като истинска; и като ги гледах, струваше ми се невероятно, че те не се мърдат и не говорят.

Разглеждах голямата картина, която заемаше горната част на дипляна. Това сякаш беше снимка, направена от върха на хълм; като че ли сам бях застанал там и под краката ми склонът се спускаше дълбоко надолу към долината, а после отново се издигаше от другата ѝ страна. Двата хълма бяха покрити с гора и цветът им беше великолепен: цели мили величествени зелени дървета и беше ясно, че гората е девствена, почти недокосната. Далече долу, на дъното на долината, се виеше рекичка, почти синя от небето, което се отразяваше в нея; тук-там, където течението ѝ се преграждаше от масивни валчести камъни кипеше бяла пяна; и пак ми се струваше, че ако се вгледам по-добре, ще видя как водата скача и блести на слънцето. На полянките край рекичката се виждаха къщички — едни дървени, други тухлени, а трети кирпичени. Под снимката имаше кратък надпис: „Колонията“.

— Интересно е да си направиш такава шега — каза човекът зад гишетото, като кимна към проспекта в ръцете ми. — Това нарушава еднообразието. Привлекателно място, нали?

Аз можах само тъпо да кимна и отново забих очи в картинката, защото тя говореше много повече от това, което беше изобразено на нея. Не знаех защо, но при вида на тази гориста долина започваше да ми се струва, че точно такава е била Америка някога, когато още е била нещо ново. Чувствувах се, че това е само част от цяла страна, покрита с още недокоснати, ненаранени от човешка ръка гори, в които струят още неразмътени реки; че точно такава картина са видели някога в Кентъки, в Уисконсин и на стария Северозапад хората, последният от които е умрял преди повече от сто години. И ми се струваше, че ако вдъхна този въздух, той ще бъде по-сладък, отколкото където и да било по земята през последните сто и петдесет години.

Под тази картина имаше друга, която показваше шест или осем души на брега на някакво езеро или на реката от горната снимка. На самия бряг бяха клекнали две деца и се плискаха с вода, а на преден план, седнали, коленичили или приклекли, в полукръг се бяха разположили възрастните. Те разговаряха, някои пушеха, а повечето държаха чаши с кафе; слънцето светеше ярко, виждаше се, че въздухът е свеж и че е сутрин, току след закуска. Те се усмихваха; една жена говореше, а останалите я слушаха. Един от мъжете се бе понадигнал и замахваше да хвърли камъче във водата. Виждаше се, че те прекарват на този бряг по двайсетина минути след закуска, преди да отидат на работа, виждаше се също, че те всички са приятели и че се събират тук всеки ден. Ясно беше — казвам ви — ясно беше, че те до един обичат работата си, каквато и да е тя, и че в нея няма нито трескаво бързане, нито принуда. И че... май това беше всичко. Просто се виждаше, че всеки ден след закуска тези хора прекарват безгрижно около половин час, като седят и си приказват на този очарователен бряг под утринното слънце.

Никога още не бях виждал лица като техните. Хората на тази картина имаха приятна, повече или по-малко обикновена външност. Едни бяха млади, на около двадесет години или малко повече, а други бяха прехвърлили тридесетте; един мъж и една жена изглеждаха петдесет годишни. Но двамата най-млади нямаха по лицата си нито една бръчка и на мен ми мина през ум, че те са се родили там и че това е такова място, където никой не познава нито тревоги, нито страх. Постарите имаха бръчки по челото и около устата, но те не се задълбочаваха като заздравили белези от стари рани. А по лицата на

най-възрастната двойка бих казал, че се четеше ненарушим покой. На нито едно лице нямаше и следа от злоба; тези хора бяха щастливи. Нещо повече дори, виждаше се, че те са щастливи непрекъснато, от дълги години, че винаги ще бъдат щастливи и сами го знаят.

Поиска ми се да се присъединя към тях. От дълбините на душата ми се надигна най-страстно, най-отчаяно желание да бъда там, на този бряг след закуска с тези хора и аз едва успях да се овладеея. Погледнах човека зад масата и направих опит да се усмихна.

— Това е... много интересно.

— Да — усмихнато ми отговори той и поклати глава. — Понякога клиентите проявяват такъв интерес, така се запалват, че не могат да говорят за нищо друго. — Той се засмя. — Те дори искат да се осведомят за подробностите, за цената, за всичко!

Кимнах, за да покажа, че го разбирам и съм съгласен с него.

— И вие сигурно сте съчинили цяла история, отговаряща на това? — Аз погледнах към проспекта, който държех в ръце.

— Естествено. Какво бихте искали да знаете?

— За тези хора — тихо казах аз, като докоснах снимката с групата на брега. — С какво се занимават те?

— Работят. Всеки работи. — Той извади от джоба си лула. — Просто си живеят и вършат това, което им харесва. Някои учат. В нашата приказка се казва, че там има прекрасна библиотека — добави той и се усмихна. — Някои се занимават със земеделие, други пишат, трети майсторят по нещо. Повечето от тях възпитават децата, с една дума, всички правят това, което действително им се иска.

— А ако нищо не им се иска?

Той поклати глава:

— Всеки си има нещо, което му харесва да прави. Просто ние тук нямаме време да определим това. — Той извади кесия с тютюн и започна да си пълни лулата, като се облакът на масата и сериозно ме гледаше в лицето. — Там животът е прост и спокоен. В някои отношения — в добрия смисъл — той прилича на живота във вашите първи селища тук, но без тежката, досадна работа, която рано убива човека. Там има електричество. Има прахосмукачки, перални машини, канализация, съвременни бани, съвременна, съвсем модерна медицина. Но там няма радио, телевизия, телефони, автомобили. Разстоянията са незначителни, а хората живеят и работят в малки общини. Те

отглеждат всичко или почти всичко, което им е нужно. Имат си развлечения и то много, но за тях не се плаща. Там няма нищо такова, за което трябва да се купува билет. Танцуват, играят на карти, правят сватби, кръщавки, празнуват рождени дни. Плуват, занимават се с всевъзможни видове спорт. Провеждат беседи, много беседи, пълни със смях и шеги. Правят си много посещения, канят се на обеда и вечери и всеки ден е запълнен и минава добре. Там няма никаква икономическа или социална принуда и опасностите са малко. Там са щастливи всички — мъже, жени и деца. — Той се усмихна и кимна към проспекта. — Естествено, аз ви повтарям съдържанието на нашата малка шега.

— Разбира се — прошепнах аз и обърнах страницата. Надписът гласеше: „Жилищата в колонията“. Там действително беше представена вътрешността на десетина или повече къщички — вероятно същите, които бях видял на предната картина, или подобни на тях. Имаше гостни, кухни, кабинети, вътрешни дворчета. В много домове наредбата беше в ранноамерикански стил, но изглеждаше някак... как да кажа, истинска, сякаш всички тези люлеещи се столове, шкафове, маси и килимчета бяха направени от ръцете на самите обитатели, които не са скъпили за тях времето си и са ги изработвали старателно и красиво. Други жилища бяха съвременни по стил, а в едно се чувствуваше явно източно влияние.

Но всички те имаха една очевидна и безспорна обща черта. Когато ги погледнеш, долавяш, че тези стаи наистина са родно огнище, истински дом за тези, които живеят в тях. На стената на една от гостните, над каменна камина висеше избродиран на ръка надпис: „Няма по-добро място от дома“; и в тези думи нямаше нищо фалшиво или смешно, те не изглеждаха пренесени от далечното минало; те не бяха нищо друго освен прост израз на действително чувство и факт.

— Кой сте вие? — аз вдигнах глава от проспекта, за да погледна човека в очите.

Като продължи да разпалва лулата си, дърпайки така, че пламъкът на кибритената клечка се всмукваше в натъпкания тютюн, той повдигна очи към мен, без да бърза.

— Има го в текста — каза той, — на последната страница. Ние сме обитатели на Верна, т.е. първоначалните ѝ обитатели, хора като вас. На Верна има въздух, слънце, вода и суша, както и тук. И същата

средна температура. Така че животът у нас се е развивал точно като у вас, само че малко по-рано. Ние сме също такива хора, каквито сте и вие; има известни анатомически разлики, но те са незначителни. Ние четем и обичаме вашите писатели Джеймс Търбър, Джон Клейтън, Рабле, Алън Марпъл, Хемингуей, Грим, Марк Твен, Алън Нелсън. Харесва ни вашият шоколад, какъвто ние нямаме, и много неща от вашата музика. А на вас биха се харесали много работи у нас. Но нашите мисли, нашите висши цели, насоката на цялата ни история, на развитието ни коренно се отличават от вашите. — Той се усмихна и пусна кълбо дим. — Забавна приумица, нали?

— Да. — Знаех, че това прозвуча рязко и не си изгубих времето да се усмихвам. Не можах да се сдържа. — А къде се намира Верна?

— На много светлинни години оттук според вашите изчисления. Кой знае защо изведнъж се разсърдих.

— Доста трудно е да се попадне там, нали?

Той ме погледна внимателно, след това се обърна към прозореца.

— Елате тук — каза той и аз заобиколих писалището, за да заста на до него.

— Ето там, вляво — каза той — и сложи ръка на рамото ми, като сочеше с лулата си, — има две големи жилищни сгради, обърнати гърбом една към друга. Входът на едната е откъм Пето авеню, а на другата — откъм Шесто. Виждате ли? Те са в средата на квартала и се забелязват само покривите им.

Аз кимнах и той продължи.

— На четиринадесетия етаж на едната от тези къщи живее един човек с жена си. Гостната им опира на задната стена на сградата. Те имат приятели в другия дом, също на четиринадесетия етаж, и едната стена на гостната им е задна стена на сградата. С други думи двете семейства живеят на две педи едно от друго, тъй като задните стени на сградите се допират.

Но когато Робинсонови искат да посетят Бредънови, те излизат от гостната и тръгват към входната врата. Прекосяват дългия коридор до асансьора. Спускат се четиринадесет етажа надолу, после излизат на улицата и трябва да обиколят целия квартал. А там кварталите са дълги и в лошо време понякога им се налага да вземат такси. Те влизат в другата сграда, минават през стълбището до асансьора, качват се на четиринадесетия етаж, прекосяват площадката, звънят на вратата и

най-сетне влизат в гостната на своите приятели — само на две педи от собствената им гостна.

Човекът се върна при бюрото, а аз на старото си място — срещу него.

— Мога само да ви кажа — продължаваше той, — че начинът по който пътешествуват Робинсонови, прилича на космичните полети, на действителното физическо преодоляване на тези огромни разстояния. — Той сви рамене. — Но ако те можеха да преодолеят тези две педи стена, без да причинят вреда нито на стената, нито на себе си, това ще бъде точно по начина, по който „пътешествуваме“ и ние. Не прекосяваме пространствата, а ги оставяме зад гърба си. — Той се усмихна. — Вдишване тук, а издишване на Верна.

Тихо попитах:

— Така ли са дошли и те, тези хора от картинката? Оттук ли сте ги взели?

Той кимна.

— Но защо?

Човекът сви рамене:

— Ако видите, че гори къщата на съседа ви, няма ли да се хвърлите да спасявате семейството му, стига да можете? За да спасите поне това, което е по силите ви?

— Да.

— Ние правим същото.

— Мислите ли, че у нас е толкова зле?

— А вие как смятате?

Аз се замислих за заглавията, които четях във вестниците всяка сутрин.

— Не е много добре.

Той само кимна и продължи.

— Ние не можем да вземем всички ви, не можем дори да вземем много хора. Затова избираме само някои.

— Отдавна ли?

— Отдавна. Един от нас беше член на правителството на Линкълн. Но чак преди Първата световна война видяхме накъде отива всичко; дотогава само наблюдавахме. Първата си агенция открихме в Мексико Сити през 1913 година. Сега имаме филиали във всички големи градове.

— През 1914 година — прошепнах аз, като си спомних нещо. — Мексико Сити. Слушайте! Значи...

— Да — усмихна се той, предусетил въпроса ми. — Емброс Бирс се присъедини към нас същата година или следващата. Той живя до 1931 година, до дълбока старост, и написа още четири книги. — Човекът обърна страница напред и ми показа една от къщите на първата голяма снимка. — Ето тук живя той.

— А какво ще кажете за съдията Крейтър? Това е още едно знаменито изчезване — поясних аз. — Той беше съдия в Нюйорк и изчезна преди няколко години.

— Не знам. При нас, струва ми се, имаше един съдия и то от Нюйорк.

Наведох се към него през гишето, лице срещу лице, съвсем близо и кимнах с глава.

— Харесва ми вашата шега — казах аз. — Много ми харесва. Вероятно дори повече, отколкото мога да изразя с думи. — И прибавих съвсем тихо: — Кога ще престане тя да бъде шега?

Той ме изгледа внимателно и отговори:

— Още сега. Стига да искате.

„Трябва да се решите веднага — казваше ми възрастният човек в бара на Лексингтън авеню, защото друг случай няма да имате. Зная това — опитвал съм“.

И ето, аз стоях и мислех. Би ми било жал да не видя никога някои хора, а току-що се бях запознал с едно момиче. И това е светът, в който съм се родил. После си помислих как ще изляза от тази стая, как ще отида на работа, как вечерта ще се върна у дома. И накрая си помислих за тъмнозелената долина и за малкия плаж под утринното слънце...

— Готов съм — прошепнах аз, — ако ме вземете.

— Премислете — властно произнесе той. — Бъдете сигурен в себе си. На нас там не ни е нужен човек, който няма да бъде щастлив, и ако имате дори и най-малко съмнение, по-добре...

— Сигурен съм — казах аз.

Тогава човекът дръпна чекмеджето на писалището и извади малък правоъгълник от жълт картон. На едната му страна имаше нещо напечатано, пресечено от светлозелена ивица; приличаше на железопътен билет за предградията. Надписът гласеше: „Валиден след

заверка за ЕДНОКРАТНО ПЪТУВАНЕ ДО ВЕРНА. Предаването на друго лице забранено. Важи само в едната посока“.

— Колко? — попитах аз, като извадих портфейла си и не знаех дали трябва да платя.

Той погледна ръката ми, пъхната в джоба.

— Всичко, което имате. Включително и дребните. — Той се усмихна. — На вас те повече няма да ви трябват, а ние имаме разноски. За осветление, за наем и т.н.

— Нямам много...

— Не е важно. — Той измъкна от кантонерката тежък компостер, като тези в железопътните каси. — Веднъж продадохме билет за три хиляди и седемстотин долара. Друг път същия билет — за шест цента. — Той пъхна билета в компостера, удари с юмрук върху лоста и ми подаде билета. На гърба се виждаше току-що напечатан правоъгълник, а в него думите: „Важи само днес“ и датата. Оставих на масата две петдоларови банкноти, монета от един долар и 17 цента.

— Явете се с билета в базата Акме — каза посивелият мъж, наведе се през гишето и започна да ми обяснява как да я намеря.

Базата Акме е една съвсем невзрачна кантора. Сигурно сте я виждали: това е просто малка витрина на една от тесните улички западно от Бродуей. Над нея — не особено четлива фирма „АКМЕ“. Вътре — стени и таван, покрити с няколко пласта стара боя, обковани с някаква щампована ламарина като в старите къщи. Вехто дървено бюро и няколко изтъркани стола от хромирана стомана и изкуствена кожа. Наоколо има много такива заведения: малки театрални каси, никому неизвестни автобусни станции, кантори за наемане на работници. Бихте могли да минете покрай нея хиляди пъти, без да ѝ обърнете внимание, и сигурно е било точно така, ако живеете в Нюйорк. Когато влязох там, до бюрото стоеше човек без сако, допушваше пурата си и прелистваше някакви книжа; на столовете мълчаливо чакаха четирима-петима души. Човекът до писалището ме погледна; когато му показах билета, той ми посочи с очи последния свободен стол и аз седнах.

До мен седеше девойка, отпуснала ръце върху чантата си. Тя беше миловидна, дори хубавичка — вероятно стенографка. Отсреща, до другото стена на малката стая седеше млад негър в работно облекло; до него жена му държеше на колене момиченце. Имаше и

един около петдесет годишен човек, който се беше извърнал към прозореца и гледаше дъжда и минувачите. Той беше добре облечен, със скъпа сива шапка; приличаше на вицепрезидент на голяма банка и аз се мъчех да отгатна колко му е струвал билетът.

Минаха двайстина минути, а човекът до бюрото продължаваше да прелиства книгата си; после отвън, до тротоара приближи малък стар автобус и аз чух как изскърца ръчната спирачка. Автобусът беше раздрънкан, купен от трета или четвърта ръка и пребоядисан с бяла и червена боя; калниците му бяха станали вълнообразни от безкрайните поправки след сблъскване, а гумите бяха толкова изтрити, че изглеждаха съвсем гладки. От едната му страна се четеше едър надпис с червени букви „АКМЕ“, а шофьорът беше с кожена куртка и охлузено кепе, каквито носят шофьорите на таксите. Именно такива малки, изкаляни автобуси често може да се видят тук; в тях уморени, смазани и мълчаливи хора пътуват неизвестно накъде.

На малкия автобус му бяха нужни почти два часа, за да си пробие път в уличното движение на юг, към покрайнините на Манхатън, и всички ние седяхме, потънали в мълчание и в собствените си мисли, загледани през замъглените от дъжда прозорци. Момиченцето заспа. През разплаканото стъкло до мене виждах измокрени хора, струпани по автобусните спирки, виждах как те сърдито чукат по затворените врати на препълнените коли, виждах напрегнатите, измъчени лица на шофьорите. На 14-та улица една кола профуча и обля с кална вода от локвата човека на тротоара и аз видях как се изкриви лицето му, когато ругаеше. Нашият автобус често спираше на червена светлина, докато тълпите от пешеходци пресекат улицата, като ни заобикалят и се промъкват между другите чакащи коли. Видях стотици лица, но нито една усмивка. Задрямал съм: когато отворих очи, ние се движехме по черно, блестящо шосе някъде на Лонг Айлънд. Задрямах отново и се събудих в тъмнина, когато се отбихме от шосето и се затръскахме по един кален селски път. Забелязах отстрани фермерски дом с тъмни прозорци. После автобусът намали ход, олюля се и спря. Стояхме пред нещо, което приличаше на плевня.

И то наистина излезе плевня. Шофьорът се приближи към нея, отмести голямата дървена врата, чиито ролки заскърцаха по старата, ръждясала релса отгоре, и я задържа, докато ние влизахме един по един. После я пусна, влезе след нас и голямата врата се затвори от

собствената си тежест. Плевнята беше стара, влажна, с разкривени стени и миризма на добитък; вътре върху пръстения под нямаше нищо, освен една небоядисана чамова пейка, към която шофьорът насочи лъча на фенерчето си. „Седнете, моля — каза спокойно той, — и си пригответе билетите“. След това мина покрай редицата, като продупчваше всеки билет, и по движещата се светлина на фенерчето му аз за миг забелязах на пода купища картонени кръгчета, също като тези, които падаха от нашите билети. Същински преспи от жълти конфети. После отново отиде до вратата, дръпна я, колкото да мине, и за миг видяхме силуета му на фона на нощното небе. „На добър път — каза той просто. — Седнете и чакайте“. Той пусна вратата; тя се затвори и преряза трепкащия лъч на фенерчето му, а след секунда ние чухме как моторът се запали и автобусът потегли тежко, на малка скорост.

Сега в тъмната плевня стана тихо, ако не се смята нашето дишане. Тик-так — течеше времето. И на мене скоро ми се поиска да запrikaзвам съседа си, който и да е той. Но аз не знаех какво да кажа и започнах да се чувствавам неловко, донякъде глупаво, и вече ясно съзнавах, че просто седя в стара, изоставена плевня. Секундите течеха; аз неспокойно раздвижих крака, защото внезапно усетих просмукващата се влага и студ. И изведнъж разбрах — и лицето ми почервения от яростен гняв и страшен срам. Излъгали са ни! Измъкнаха ни парите, като се възползуваха от нашето отчаяние, от стремежа ни да повярваме в невероятната, абсурдна измислица, а след това ни оставиха да седим тук, колкото ни скимне, докато най-сетне се опомним, както са правили безброй много други, и се доберем до дома си, кой както може. Изведнъж ми стана невъзможно да разбера или дори да си припомня как съм могъл да бъда толкова лековерен; и аз скочих, втурнах се в тъмното, като се спъвах по неравния под, с намерение да потърся телефон или полиция. Голямата врата на плевнята излезе по-тежка отколкото мислех, но аз я отместих, изскочих навън и се обърнах, за да извикам на другите да ме последват.

Може би сте забелязали колко много неща може да съзρε човек за краткия миг, когато блесне мълния: понякога цял пейзаж, всяка подробност от който се връзва в паметта ви, и вие можете мислено да го виждате и разглеждате дори след много време. Когато се обърнах към отворената врата, вътрешността на плевнята се освети. През всяка

широка пролука в стените и покрива, през големите прашни прозорци струеше светлина от яркосиньото, слънчево небе, а въздухът, който поех за да извикам, беше най-благоуханният, който съм вдишвал. През широкия мръсен прозорец на тази плевня, за съвсем кратък миг, аз видях смътно някъде в дълбочина величавото лоно на гориста долина и лъкатушещия по дъното ѝ син като небето поток, а на брега му, между два ниски покрива, жълтото петно на един залят от слънце плаж. Цялата тази картина завинаги се вряза в паметта ми. Но в същата секунда тежката врата се затръшна, макар че ноктите ми отчаяно се впиваха в грапавото дърво, като се мъчеха да я спрат, — и аз останах сам в студения, дъждовен мрак.

Потрябвах ми четири-пет секунди, не повече, докато успея пипнешком пак да отместя вратата. Но аз бях закъснял тъкмо с тези четири-пет секунди. В плевнята беше тъмно и пусто. Вътре нямаше нищо, освен старата чамова пейка и купищата мокри жълти конфети по пода, които се откроиха при припламването на кибритената клечка в ръката ми. Още когато драсках отвън с ръце по вратата, знаех, че вътре няма никой; и знаех къде са те сега, знаех, че те се смеят възбудено, от внезапен, буен, омайващ, удивителен и радостен възторг и се спускат в онази зелена гориста долина, у дома.

Аз работя в банка и не обичам работата си; пътувам дотам и обратно с метрото, чета вестниците и напечатаните в тях новини, живея в мебелирана стая; в стария гардероб, под комплект носни кърпи пазя малкия правоъгълник от жълт картон. На едната му страна са напечатани думите: „Валиден след заверка за еднократно пътуване до Верна“, а на гърба — датата. Но датата отдавна е минала. И този билет пронизан от плетеница малки дупчици, е невалиден.

Отидох отново в туристическото бюро Акме. Високият човек с прошарена коса направи крачка към мен и сложи отпреде ми две петдоларови банкноти, монета от един долар и 17 цента. „Забравихте това на гишето, когато идвахте тук“ — каза той сериозно, като ме гледаше право в очите, и хладно прибави: „Не зная защо“. След това влязоха някакви посетители, той се обърна към тях и на мен не ми оставаше нищо друго, освен да си отида.

... Влезте там така, сякаш това действително е обикновено туристическо бюро — каквото всъщност изглежда, — вие можете до го намерите във всеки град. Задайте няколко обичайни въпроса,

говорете за замисленото от вас пътуване, за отпуската си, за каквото щете. После леко намекнете за проспекта, но не споменавайте направо за него. Дайте му възможност да ви прецени и сам да ви го предложи. И ако ви го предложи, ако сте подходящ, **ако сте способен да вярвате**, тогава се решете и бъдете твърд! Защото втори случай не ще имате никога. Зная това, защото съм опитвал. Отново. И отново. И отново.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
4/1967 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.